

ZAPROSZENIE DO ZGŁASZANIA UWAG DOTYCZĄCYCH INICJATYWY (bez oceny skutków)

TYTUŁ INICJATYWY	Plan działania na rzecz przyszłego wspólnego europejskiego dyplomu wraz z zaleceniami w sprawie zapewniania jakości i atrakcyjnego zatrudnienia w szkolnictwie wyższym.
WIODĄCA I ODPOWIEDZIALNY DZIAŁ	DG Dyrekcja Generalna ds. Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury, Dział Szkolnictwa Wyższego (EAC B.1)
PRAWDOPODOBNY RODZAJ INICJATYWY	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów wraz z dwoma wnioskami w sprawie zaleceń Rady.
ORIENTACYJNY TERMIN	I kwartał 2024 r.
INFORMACJE DODATKOWE	Inicjatywy w dziedzinie szkolnictwa wyższego Europejski obszar edukacji (europa.eu)
<i>Niniejszy dokument jest przeznaczony wyłącznie do celów informacyjnych. Nie przesądza on o ostatecznej decyzji Komisji co do tego, czy inicjatywa ta zostanie zrealizowana ani o jej ostatecznej treści. Wszystkie opisane tu elementy inicjatywy, w tym jej harmonogram, mogą ulec zmianie.</i>	

A. Kontekst polityczny, określenie problemu i analiza zgodności z zasadą pomocniczości

Kontekst polityczny

W liście intencyjnym dołączonym do orędzia o stanie Unii w 2023 r. przewodnicząca Ursula von der Leyen podkreśliła priorytetowy charakter wspólnego europejskiego dyplomu na 2024 r. Inicjatywę tę uwzględniono również w programie prac Komisji na 2024 r.

Przyczyni się ona do utworzenia europejskiego obszaru edukacji. Wspólny europejski dyplom jest tematem przewodnim [Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych](#) oraz zalecenia Rady w sprawie budowania mostów na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego, przyjętych w 2022 r.

Komisja przyjmie komunikat w sprawie planu działania na rzecz wspólnego europejskiego dyplomu, przedstawiający cele tej inicjatywy i możliwości jej realizacji. Do komunikatu dołączone zostaną dwa kluczowe dokumenty: wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie europejskiego systemu zapewniania i uznawania jakości w szkolnictwie wyższym oraz wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie atrakcyjnego i trwałego zatrudnienia w szkolnictwie wyższym. Niniejsze zaproszenie do zgłaszania uwag dotyczy tych trzech inicjatyw.

Problem, któremu ma zaradzić inicjatywa

Inicjatywa ma na celu zaradzić brakowi wspólnych ram na szczeblu europejskim w zakresie opracowywania i realizacji wspólnych programów studiów i przyznawania wspólnych dyplomów. Chociaż uniwersytety opracowują coraz więcej wspólnych programów pozwalających im połączyć uzupełniające się atuty niedostępne w jednej instytucji szkolnictwa wyższego, niewiele z tych programów prowadzi do uzyskania wspólnego dyplomu. Z badania pt. „Implementing joint degrees in the Erasmus Mundus Action of the Erasmus+ programme” (Wdrażanie wspólnych dyplomów w ramach programu Erasmus+) (2020) wynika, że tylko jedna trzecia wspólnych programów studiów magisterskich Erasmus Mundus kończy się przyznaniem wspólnych dyplomów. Jest to związane

z trudnościami i ogromnym obciążeniem administracyjnym, w szczególności ze względu na brak spójności między przepisami krajowymi. Złożoność tego procesu pogłębia się w miarę wzrostu liczby zaangażowanych krajów. W ramach pierwszych 40 [sojuszy europejskich szkół wyższych](#) wspieranych ze środków programu Erasmus+ w pierwszej fazie pilotażowej opracowano około 160 nowych wspólnych programów studiów licencjackich i magisterskich. Nie wszyscy członkowie sojuszy mogą w nich jednak uczestniczyć ze względu na niekompatybilne krajowe przepisy lub zasady administracyjne (na przykład związane z liczbą przyznawanych ECTS, ograniczeniami w zakresie wielojęzyczności, uczenia się, podejściami interdyscyplinarnymi czy też różnymi wymogami akredytacyjnymi). Średnio w sojuszu dziewięciu partnerów pięciu z nich nie może uczestniczyć we wspólnym programie i w związku z tym nie może również przyznać wspólnego dyplomu ze względu na powyższe ograniczenia.

Ewentualnym rozwiązaniem tych problemów byłoby ustanowienie wspólnego zestawu utworzonych razem na poziomie UE kryteriów, które odzwierciedlałyby ponadnarodowe i innowacyjne cechy wspólnych programów studiów. Państwa członkowskie i ich instytucje szkolnictwa wyższego miałyby możliwość, na zasadzie dobrowolności, przyznawania – obok dyplomów krajowych – takiego wspólnego europejskiego dyplomu na podstawie wspomnianych kryteriów europejskich. Proces współtworzenia takich ram mógłby ograniczyć biurokrację oraz być pomocny w dążeniu do innowacji, które są zasadniczym elementem modernizacji szkolnictwa wyższego i europejskiego obszaru edukacji.

Inicjatywa jest odpowiedzią na wyzwanie – sformułowane przez instytucje szkolnictwa wyższego, jak i studentów i pracodawców – by lepiej wyeksponować i uznać wysokie umiejętności i kompetencje nabyte w ramach wspólnych programów wysokiej jakości, a także by ułatwić mobilność w celach edukacyjnych i zawodowych.

Prace nad wspólnym europejskim dyplomem są powiązane z dwiema konkretnymi kwestiami w dziedzinie zapewniania jakości i atrakcyjności kariery akademickiej:

przepisy dotyczące zapewniania jakości w wielu państwach członkowskich utrudniają pogłębioną współpracę transnarodową mającą na celu opracowanie wspólnych programów studiów i innych wspólnych działań edukacyjnych. Ponadto jedną z głównych przyczyn automatycznego nieuznawania przez instytucje szkolnictwa wyższego okresów nauki za granicą i kwalifikacji tam zdobytych jest brak zaufania do procesów zapewniania jakości innych instytucji, co podkreślono w [sprawozdaniu z 2023 r. z wdrażania automatycznego uznawania](#).

Wysokiej klasy kadra akademicka jest niezbędna do rozwoju europejskich instytucji szkolnictwa wyższego i ściślejszej współpracy transnarodowej. Tworzenie wspólnych ofert edukacyjnych, takich jak programy wspólnych studiów lub innowacyjne metody nauczania i uczenia się, wymaga znacznych wysiłków i zaangażowania ze strony kadry akademickiej. Wysiłki te nadal jednak nie są odpowiednio doceniane i uznawane w kontekście rozwoju i awansu zawodowego pracowników naukowych. Wciąż da się zauważyć, że nauczanie i inne działania, np. zaangażowanie obywatelskie, nie wzbudzają takiego samego szacunku co działalność badawcza. Stanowi to istotną przeszkodę dla rozwoju wspólnych innowacyjnych działań edukacyjnych, w tym wspólnych europejskich programów i dyplomów.

W razie braku nowych działań ze strony UE pogłębiona współpraca w dziedzinie szkolnictwa wyższego będzie nadal ograniczona, co utrudni utworzenie europejskiego obszaru edukacji i zaprzepaści szanse na powodzenie takich inicjatyw jak sojusze europejskich szkół wyższych. Zmniejszy to konkurencyjność i atrakcyjność unijnego sektora szkolnictwa wyższego w skali globalnej.

Podstawa działania UE (podstawa prawna i analiza zgodności z zasadą pomocniczości)

Podstawa prawna

Podstawą niniejszej inicjatywy jest art. 165 i 166 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Praktyczna potrzeba działania na poziomie UE

Inicjatywa ta będzie pobudzać, wspierać i uzupełniać działania państw członkowskich przez sprzyjanie współpracy transnarodowej w dziedzinie szkolnictwa wyższego i jej ułatwianie, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady ogólnej odpowiedzialności państw członkowskich za swoje systemy edukacji. Jest to zgodne z zasadą pomocniczości i rolą UE w polityce edukacyjnej na mocy Traktatu. Państwa członkowskie stoją przed tymi samymi wyzwaniami związanymi z tworzeniem wspólnych transnarodowych programów edukacyjnych, procesami zapewniania jakości i uznawania kwalifikacji oraz tworzeniem atrakcyjnych i elastycznych ścieżek kariery w szkolnictwie wyższym. Wyzwania te dotyczą współpracy transnarodowej, dlatego państwa członkowskie nie mogą na nie odpowiedzieć, działając samodzielnie – konieczne są działania na poziomie UE. Wartość dodana działań na szczeblu UE polega na zdolności UE do zachęcania do ściślejszej współpracy transnarodowej między instytucjami szkolnictwa wyższego w całej UE.

B. Co ma osiągnąć inicjatywa i w jaki sposób?

Pakiet dotyczący wspólnego europejskiego dyplomu ma ułatwić instytucjom szkolnictwa wyższego wspólne opracowywanie i dostarczanie ponadnarodowych ofert edukacyjnych lepszej jakości, takich jak wspólne dyplomy. Przedmiotowe wnioski mają przynieść korzyści wielu zróżnicowanym instytucjom szkolnictwa wyższego w całej UE, aby te w większym stopniu angażowały się we współpracę transnarodową, a zwłaszcza tym instytucjom, które dążą do zwiększenia swojej widoczności na arenie międzynarodowej. Celem pogłębionej współpracy transnarodowej jest wspieranie instytucji szkolnictwa wyższego w dostosowywaniu się do zmieniających się warunków, w rozwoju i przekazywaniu następnemu pokoleniu Europejczyków zachowującej aktualność wiedzy i umiejętności.

Wspólny dyplom europejski nie tylko oferowałby przewidziane w nim możliwości w zakresie mobilności i bezproblemowe uznawanie jej efektów, ale również umożliwiłby studentom wybór kierunku i miejsca studiów, odpowiadając na potrzeby rynku pracy i promując przepływ mózgow w całej Europie. Podniósłby rangę wszystkich europejskich systemów edukacji, tym samym przyciągając talenty z państw trzecich.

Dostosowany do potrzeb **europejski system zapewniania i uznawania jakości** oznaczałby szybsze zapewnienie wysokiej jakości ofert edukacyjnych, wiarygodnych i przejrzystych ocen efektów uczenia się, umożliwienie i docenienie innowacyjnych ofert pedagogicznych oraz ułatwienie pogłębionej współpracy transnarodowej. Jego celem jest zapewnienie, by instytucje szkolnictwa wyższego mogły szybciej reagować na potrzeby rynku pracy i społeczeństwa poprzez dostosowanie lub tworzenie nowych transnarodowych działań edukacyjnych objętych zapewnieniem jakości, które są automatycznie uznawane w całej UE. Można to osiągnąć na przykład wprowadzając zewnętrzne zapewnianie jakości dla kilku instytucji jednocześnie oraz lepsze powiązania między uznawaniem a zapewnianiem jakości.

Większe **docenianie w kontekście rozwoju i awansu zawodowego** zaangażowania kadry akademickiej w pogłębioną transnarodową współpracę edukacyjną wzmocni europejski wymiar szkolnictwa wyższego i przeniesie współpracę transnarodową na kolejny poziom, na przykład przez opracowanie wspólnych programów transnarodowych prowadzących do uzyskania wspólnego europejskiego dyplomu, w tym w kontekście sojuszy europejskich szkół wyższych. Inicjatywa stanowi uzupełnienie ram kariery naukowej, gdyż wspiera pracowników akademickich i promuje zróżnicowaną, atrakcyjną i trwałą karierę zawodową.

Prawdopodobne skutki

Celem pogłębionej współpracy transnarodowej jest wspieranie instytucji szkolnictwa wyższego w dostosowywaniu się do zmieniających się warunków, w rozwoju i przekazywaniu następnemu pokoleniu Europejczyków zachowującej aktualność wiedzy i umiejętności. Działania na rzecz wspólnego europejskiego dyplomu ułatwią wdrażanie innowacyjnych, skoncentrowanych na studentach i opartych na wyzwaniach podejść, powiązanie z rynkiem pracy oraz przygotowanie studentów do transformacji ekologicznej i cyfrowej. Oczekuje się pozytywnego wpływu inicjatywy na studentów, absolwentów, pracodawców, instytucje szkolnictwa wyższego jak i krajowe/regionalne systemy szkolnictwa wyższego w całej Europie. Dzięki rozwojowi innowacyjnych metod pedagogicznych

i ścisłej współpracy z przemysłem i społeczeństwem obywatelskim planowane działania pomogą również UE zapewnić wysoko wykwalifikowanych pracowników otwartych na międzynarodowe możliwości dzięki edukacji transnarodowej, która umożliwia wzrost gospodarczy, innowacje i przedsiębiorczość, a jednocześnie buduje silne poczucie przynależności do Europy.

Pogłębiona współpraca transnarodowa wymaga elastycznych i kompatybilnych systemów zapewniania jakości, które umożliwią instytucjom szkolnictwa wyższego z kilku państw członkowskich połączenie sił. Sprzyjające otoczenie charakteryzujące się sprawnymi rozwiązaniami w zakresie zapewniania jakości i uznawania opartymi na założeniach procesu bolońskiego będzie dla uniwersytetów kluczowym instrumentem zwiększania ich międzynarodowej widoczności i wykorzystywania ich międzynarodowego wymiaru jako jednego ze strategicznych atutów na arenie światowej.

Działania na rzecz atrakcyjnych i trwałych karier zawodowych w szkolnictwie wyższym przyczynią się do rozwoju europejskich instytucji szkolnictwa wyższego. Inicjatywa będzie miała pozytywny wpływ na umożliwienie pracownikom akademickim zaangażowania się w pogłębioną transnarodową współpracę edukacyjną przy jednoczesnej ochronie wolności nauki i podstawowych wartości akademickich.

Monitorowanie w przyszłości

Przyszła współpraca z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w ramach strategicznych europejskiego obszaru edukacji będzie okazją do dalszego śledzenia postępów, w tym w formie przyszłych sprawozdań na temat europejskiego obszaru edukacji.

C. Lepsze stanowienie prawa

Ocena skutków

Pakiet ten obejmuje komunikat Komisji i dwa wnioski Komisji dotyczące zaleceń Rady. Ponieważ nie są to wnioski ustawodawcze i tym samym państwa członkowskie mają autonomię i elastyczność w zakresie wszelkich działań następczych, nie zostanie przeprowadzona żadna ocena skutków.

Strategia konsultacji

Komisja zwraca się do zainteresowanych stron o zgłaszanie w ramach tego zaproszenia uwag na temat przyszłego komunikatu i zaleceń. Celem jest zebranie – od wszystkich zainteresowanych stron, tj. od sektora szkolnictwa wyższego po jego partnerów ekosystemowych, związki zawodowe i organizacje pracodawców, przedsiębiorstwa i MŚP, organizacje badawcze i innowacyjne, społeczeństwo obywatelskie, obywatele i państwa członkowskie (organy publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym) – odpowiednich uwag przemawiających za dalszymi działaniami na rzecz wspólnego europejskiego dyplomu, dostosowanych do potrzeb systemów zapewniania jakości i uznawania oraz atrakcyjnych i trwałych karier zawodowych w szkolnictwie wyższym.

Inicjatywa będzie również opierała się na licznych ukierunkowanych konsultacjach przeprowadzonych w ubiegłym roku z państwami członkowskimi, uniwersytetami i stowarzyszeniami studentów, sojuszami europejskich szkół wyższych i innymi organizacjami zainteresowanych stron z sektora szkolnictwa wyższego, a także na dostępnych wynikach eksperymentów politycznych dotyczących znaku jakości „Wspólny Europejski Dyplom” i statusu prawnego sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego.

Komisja uwzględni wyniki wszystkich działań konsultacyjnych w dokumencie roboczym służb Komisji dołączonym do pakietu dotyczącego szkolnictwa wyższego.

Powody prowadzenia konsultacji

Celem konsultacji jest zebranie informacji, wiedzy i opinii od wszystkich zainteresowanych stron w celu uzyskania mocnych argumentów przemawiających za przygotowaniem przedmiotowych trzech inicjatyw. Komisja przeanalizuje i wykorzysta opinie, stanowiska i pomysły zainteresowanych stron dotyczące dalszych działań na rzecz wspólnego europejskiego dyplomu, atrakcyjnej i trwałej kariery zawodowej w szkolnictwie wyższym oraz europejskiego systemu zapewniania i uznawania jakości.

Grupa docelowa
Celem jest zebranie przydatnych informacji zwrotnych od wszystkich zainteresowanych stron, tj. od szeroko pojętego sektora szkolnictwa wyższego, obejmującego kadre akademicką i studentów, po jego partnerów, związki zawodowe i organizacje pracodawców, przedsiębiorstwa i MŚP, organizacje badawcze i innowacyjne, społeczeństwo obywatelskie, obywateli i państwa członkowskie (organy publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym).